

» Elektromehanika « Kranj

Uspešno polletno poslovanje

PROIZVODNJA

Tovarna je v tem obdobju nadalje povečala fizični obseg proizvodnje za 17,1%. V primerjavi z istim obdobjem lani je produktivnost večja za 9,3%, zaposlenost pa za 6,6%. Ostali del večjega obsega pa se nanaša na večjo finalizacijo zalog. Letni plan proizvodnje je bil ob polletju izpolnjen z 52%, polletni pa je bil presežen za 2,2%. Proizvodnjo so povečali vsi obrati, največ pa obrat števec. Največje preseganje plana proizvodnje je imel obrat stikal. Največji delež v skupni vrednosti proizvodnje zavzema seveda proizvodnja telefonije. Vedno večja proizvodnja pa zahteva tudi vedno več materiala, katerega dobave niso bile redne. Ti problemi vedno spremljajo vsako razmeroma veliko večanje proizvodnje, ki med drugim vpliva tudi na slabše izpolnjevanje plana proizvodnje po asortimanu. Leta je bil v povprečju dosegan 77%.

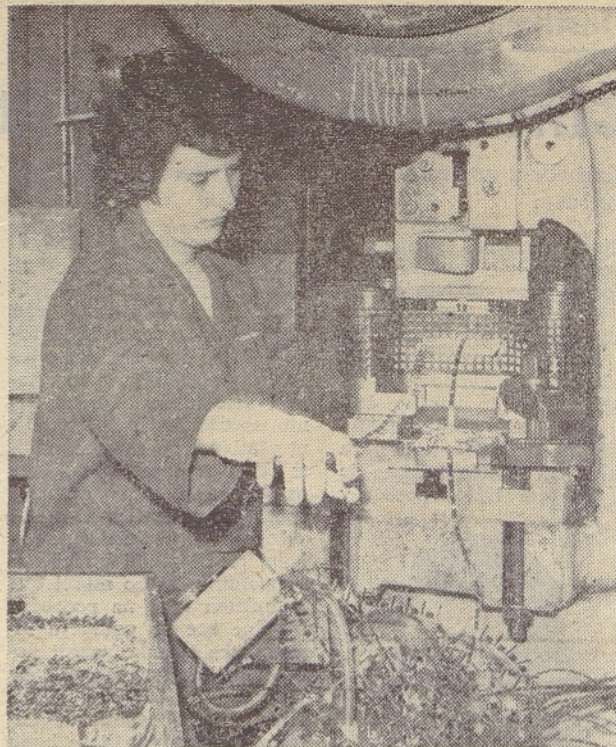
V I. polletju je telefonija velik del svoje dejavnosti premestila v novo stavbo s prek 9.000 m² neto površine. Obenem pa je telefonija sprostita okrog 3.700 m² površine za širitev proizvodnje števec, obrat števec pa je zopet sprostil del svojih prostorov za širitev vzdrževanja ter tehnične službe in obrate (orodjarna, merilne naprave). Ob koncu polletja je bilo zaposlenih 88 ljudi več kot lani, vendar 40 ljudi manj, kot je predvideval plan. To odstopanje se najmočneje pojavlja v obratu telefonije, ki je planiral največje povečanje zaposlenih in povzroča grlo v proizvodnji tuljav za releje.

OSEBNI DOHODKI

Poprečni mesečni neto osebni dohodki na delavca so se v primerjavi z istim obdobjem lani povečali od 1375 na 1739 din ali za 26%. S tako višino poprečnih OD se tovarna giblje v okviru sa-

moupravnega sporazuma, obenem pa dosega nivo, ki je glede na splošna gibanja OD in rentabilnost poslovanja primeren. Zaradi devalvacije in drugih dražitev so se povečali tudi materialni stroški in amortizacija. Povečan obseg proizvodnje in ugodna struktura prodaje so bistveno pripomogli, da so bili

(Dalje na 2. strani)

Iz dneva v dan delo pri stiskalnici. »26. maja letos je minilo 8 let, kar delam v Iskri,« je dejala MARIJA BELA v kranjski tovarni. Simpatična in nasmehana je na vprašanja rada odgovarjala, pomagale pa so ji tudi sodelavke, žal pa zaradi velikega ropota ni bilo mogoče vsega razumeti, zato je naš sodelavec zabeležil le to, da je z delom še kar zadovoljna, da ima vsa leta dela v Iskri opravka s stiskalnicami, da je poročena in da ima 4-letnega sinka, ki je obema v veliko veselje

ISKRA — tovarna industrijske opreme Lesce

V prvem polletju plan proizvodnje presežen za 24,5%

Na vprašanja UREDNIŠTVA je glede polletnega poslovanja računovodkinja IVICA KLINAR dala naslednji odgovor:

Poslovni rezultati tovarne (117 zaposlenih) so se v letošnjem polletju ponovno zboljšali: plan je bil preko-

račun za 24,5%, čisti dohodek 11,8%, porabljena sredstva za 35,5%, osebni dohodki pa so višji za 11,5%. Po indeksih ugotavljamo, da so osebni dohodki povečani v istem obsegu kot dohodek, dočim so se materialni stroški znatno povečali predvsem zaradi povečanih cen surovin in elektrike. Stanje zalog je višje v skladu z rastjo proizvodnje, saj le-ta zahteva, da so zaloge polizdelkov znatno višje, če hočemo v pravem času kompletirati izdelke.

Realizacija bi bila še večja, če bi ne imeli težav z likvidnostjo in, ker zaradi kritičnih materialov dostikrat ne moremo kompletirati izdelkov, prav zato nam rastejo tudi zaloge.

Glede likvidnosti je bilo s strani podjetja storjeno vse, da bi se stanje izboljšalo, vendar ugotavljamo, da so v sosednjih republikah kupci v pretežni večini blokirani, akceptni nalogi, ki so ostali po multikompenzaciji pa še zdaj niso vnovčeni. Tako npr. čaka še vedno za 119 milijonov akceptnih nalogov, kar je za našo tovarno pri po-

prečni 80-milijonski realizaciji težko rešljiv problem. Če povemo, da je med temi neko večje podjetje udeleženo s 50 milijoni in da so bili akceptni nalogi še pred multilateralno kompenzacijo v banki izvršni, pa še dinarja ni prišlo na naš račun — kaže, da je situacija nevrzdržna. Mi ne moremo vse kupce, ki ne plačajo, zato odvrčati, čeprav smo kritične že izločili; ne smemo pa vseh, ker je tovarna v razvoju, saj od perspektivne realizacije v bodočih letih dosežemo zdaj komaj dobro petino. Prav zato ne moremo postavljati takih kriterijev našim kupcem, kot nekateri naši dobavitelji, ki zahtevajo plačilo takoj, sicer blaga ne pošljejo. Naša proizvodnja tudi ni taka, da bi prodajali prek trgovin, ker je večkrat treba delati po naročilu. To je mlada panoga v Jugoslaviji, zato so pač težave večje. Tudi obratna sredstva, ki jih imamo za najbolj nujne stvari, ne pokrivajo v celoti naših potreb.

Glede povezave z Iskra Commerce je moč reči, da so v teku dogovori in vse kaže, da bo v najkrajšem času prodaja in nabava stekla prek Iskra Commerce.

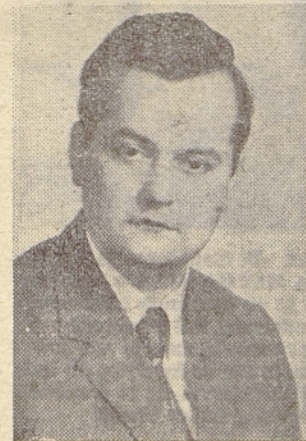
Proizvodnja ZP v juliju 1972

Organizacije	IZPOLNITEV V 000 din			ODNOSI v %			
	I-VII/71	I-VII/72	mesečna r.	do mes. plana	do let. pl.	do plana I-VII	3:2
1	2	3	4	5	6	7	8
Elektromehanika	241.808	282.879	33.144	92,7	55,7	96,5	117,0
Elementi	83.771	115.314	14.730	93,4	58,9	98,4	137,7
Avtomatika	66.878	69.052	9.186	88,3	57,5	92,5	103,3
Sprejemniki	45.649	43.783	4.305	73,5	39,2	76,5	95,9
Aparati	77.556	95.683	12.323	118,9	55,7	97,3	123,4
Avioelektrika	106.829	106.076	13.276	77,8	52,0	90,1	99,3
Elektromotorji	30.109	72.390	8.771	114,1	55,4	96,4	240,4
Naprave	19.267	21.751	3.083	57,6	28,8	56,2	112,9
Elektronika	14.171	14.523	2.190	78,3	46,4	83,4	102,5
Kondenzatorji	43.782	32.862	2.744	91,6	42,8	76,3	75,1
Instrumenti	21.466	21.875	2.421	102,5	54,6	94,9	101,9
Polprevodniki	14.020	13.215	1.986	40,8	20,2	40,5	94,3
Usmerniki	15.069	16.671	2.059	79,5	53,6	91,9	110,6
Gospodinjski aparati	35.475	34.709	2.796	63,8	29,9	58,0	97,8
Industrijska oprema	5.136	6.379	901	85,8	54,5	105,6	124,2
Orodjarna	4.342	5.320	1.308	261,6	47,2	131,4	122,5
TOVARNE SKUPAJ	825.328	952.482	115.223	88,8	50,1	88,5	115,4
ZZA	38.086	42.640	5.324	83,2	53,9	107,2	112,0
COMMERCE-proizv. dej.	27.473	37.058	4.003	97,6	61,0	107,5	134,9
COMMERCE-inženiring	118.520	159.392	23.384	76,9	45,8	89,1	134,5
CAOP	1.750	1.974	255	102,0	56,6	102,8	112,8
SKUPAJ ORGANIZACIJE	185.829	241.064	32.966	80,1	49,1	94,5	129,7
ZDRUŽENO PODJETJE	1.011.157	1.193.546	148.189	86,7	49,9	89,6	118,0

Čimvečja prilagoditev trgu

Razgovor z novim direktorjem Ludvikom Kuharjem, dipl. oec.

Novi direktor Iskrine tovarne merilnih instrumentov Otoče — tov. Ludvik Kuhar je bil rojen 13. 8. 1940 v Naklem pri Kranju. Leta 1964 je z odličnim uspehom diplomiral na ekonomski fakulteti, letos pa končuje študij I. stopnje strojne fakultete. Pred imenovanjem za direktorja otoške tovarne je bil od leta 1964 zaposlen v

Novi direktor tovarne »Instrumenti« — Ludvik Kuhar, dipl. oec.

kranjski tovarni na raznih delovnih mestih in sicer kot analitik v fin. sektorju, kasneje je bil asistent šefa proizvodnje, asistent direktorja in vodja komercialne operative v kranjski tovarni, za direktorja tovarne »Instrumenti« Otoče je bil imenovan 1. julija letos.

Na razna vprašanja uredništva glede strokovnih kadrov, perspektive, proizvodnje ipd. je novi direktor dal naslednji odgovor:

Kadrovska zasedba tovarne je zaenkrat po mojem mnenju v redu, največji problem pa je nezasedeno mesto šefa tehničnega sektorja, pričakujemo pa, da bomo to v kratkem rešili. Glede na zahtevno tehnologijo in konstrukcije, ki se zahtevajo od naših proizvodov smatram, da imamo zaenkrat premajhne kapacitete strokovnih kadrov v naši razvojni službi, zato bo treba, da se kadrovsko-razvojna služba poveča.

Merilna branža in regulacijska tehnika ima vsekakor možnosti razvoja in plasmana tako na jugoslovanskem tržišču kot v izvozu in se moramo v tovarni prilagajati. Gremo tudi v elektroniko. Zadevno je razvit oz. pravzaprav že v proizvodnji prvi elektronski merilni instrument digimer 1, ki je požel dosejati vsa priznanja, med drugim tudi na razstavi v Hannoveru. V bodoče bomo razvijali tako kot dosedaj merilno tehniko, velike napore pa mislimo vložiti v ta-

kozvano regulacijsko tehniko. Na področju merilne kot na področju regulacijske tehnike želimo dobiti močnega kooperanta posebej za merilno tehniko in posebej za regulacijsko tehniko in to v takem smislu, da bi proizvodnjo specializirali. Po prodajni plati želimo namreč nuditi celoten asortiman, vse ostalo, kar nam bo od naše specializirane proizvodnje do celotnega asortimana manjkalo, pa bi nudili bodočemu kooperantu, ki bo moral biti kompletan tako na področju merilne kot na področju regulacijske tehnike zaradi kooperacijske izmenjave. Na področju regulacijske in merilne tehnike imamo že določene razgovore, ki se bodo intenzivno nadaljevali v septembru.

Na vprašanje glede bodočih investicij menim, da v Otočah ne bi planirali kakš-

ne naložbe in to predvsem zaradi pomanjkanja delovne sile. V kolikor bi razširili razvoj regulacijske tehnike bo na Gorenjskem, verjetno v bližini Radovljice ali Lesc treba začeti z gradnjo novega obrata, saj je tam, tako kot kažejo vsi podatki, delovno silo še moč dobiti.

Kot sem že dejal, je dokajšen problem v otoški tovarni pomanjkanje delovne sile in bomo morali vložiti vse napore, da dobimo kvalificirano in nekvalificirano delovno silo in strokovne kadre. Prepričan sem, da bi ob večjih osebnih dohodkih lažje dobili želeni kader, zato je naša prva naloga, da v bodoče posvečamo politiki osebnih dohodkov vso skrb.

Čeprav zaradi težav v prvem polletju proizvodni plan ni bil dosežen, prognoze kažejo, da bo uspelo zvišati proizvodnjo, pri čemer bo posebna pozornost veljala kvaliteti izdelkov.

ABC

Srednjeročni program

S srednjeročnim programom razvoja industrije v Sloveniji je predvideno, da bo elektroindustrija imela poleg kemične in gumarske industrije najvišjo stopnjo rasti. Možnosti nadaljnega razvoja ISKRE so v takem programu ugodne, če upoštevamo, da je ISKRA že dosegla tehnološko stopnjo, ki ji omogoča vključitev v jugoslovansko in mednarodno tržišče. Kljub takemu položaju pa moramo računati s hitrim razvojem konkurence na domačem in zunanjem tržišču, zato bo treba vložiti maksimalne napore v čimhitrejšo inovacijo izdelkov, nadprečno kvaliteto in optimalne serije. Omenjeni parametri bodo odločilni kriteriji za nadaljni razvoj ISKRE.

V obdobju 1967—1971 je bila povprečna letna stopnja rasti na domačem tržišču 30%,

na zunanjem pa 23%, s tem, da so ideksi rasti, ki smo jih dosegli v letih 1970 in 1971 iznad poprečja. Izredna rast plasmana na domačem tržišču gre predvsem na račun povečane proizvodnje in v znatni meri na račun dopolnilnega sortimenta, kompletnih inženiringov in drugih storitev, v manjši meri pa na račun višjih cen. Lahko trdimo, da so visoki indeksi rasti na domačem tržišču v zadnjih dveh letih v veliki meri rezultat kvalitetnejše ponudbe glede sortimenta in načina prodaje. Na zunanje tržišče se je ISKRA v večji meri začela vključevati šele po letu 1966. V tem obdobju je bila zgrajena zunanjetrgovinska mreža, prek katere je bilo v lanskem letu plasirano približno 20% realizacije ISKRA COMMERCE, kar potrjuje pravilnost poslovne politike pri izgradnji lastnih zunanjih firm in lastnih predstavništva v minulem obdobju.

Za obdobje 1972—1976 predvidevamo, da bo promet na domačem tržišču naraščal s približno enakomerno rastjo, hkrati pa bo promet na zunanjem tržišču naraščal letno za približno 35—40%. Enako tempo razvoja na domačem tržišču bo omogočen s tem, da bomo v tem obdobju realizirali vrsto projektov, pri čemer je treba posebej omeniti ponovno vključitev televizijske proizvodnje v proizvodni in prodajni program ISKRE, vključitev novih proizvodnih kapacitet s področja telekomunikacij, intenzivni razvoj avtomatike in vzporedno s tem elektromehanskih in elektronskih elementov za avtomatizacijo in elektroniko. Izredno rast prodaje in storitev na zunanjem tržišču nam po eni strani diktirajo dimenzije optimalnih serij, ki so za jugoslovansko tržišče prevelike, po drugi strani pa nam intenzivna zunanjetrgovinska izmenjava omogoča hitrejši tehnološki razvoj, boljše kvaliteto ter hitrejšo in sodobnejšo inovacijo posameznih izdelkov.

Omenjeni program razvoja prodaje na domačem in zunanjem tržišču zahteva dopolnitev organizacijskih oblik, dopolnitev storitvenih dejavnosti (projektivna, montaža, servis inženiringi), izgradnjo lastnih maloprodajnih kapacitet in visoko kvaliteto marketing službo. V naslednjem obdobju bo ISKRA dosegla take dimenzije, da bodo poslovne odločitve v ISKRI odločilne za razvoj elektroindustrije.

Uspešno polletno poslovanje

(Nadaljevanje s 1. strani)

stroški ustrezno kriti in dosežen tudi ustrezen dobiček. Tako smo dosegli za 32% večji celotni dohodek, porabljena sredstva so bila večja za 20%, dohodek za 37%, celotni stroški pa so bili večji za 31%. Iz tega izhaja, da se je povečal tudi dobiček, ki pa ga prav tako v povečanem obsegu obremenjuje tekoča plačila iz sklada skupne porabe. V I. polletju lani je bil dosežen dobiček v primerjavi s celotnim dohodkom po stopnji 5,8%, v I. polletju letos pa po stopnji 7,2%. Letošnji cilj je doseči 9% stopnjo, ki je ob vsestranskem prizadevanju za povečanje proizvodnje in ekonomičnosti poslovanja uresničljiva.

OBRATNA SREDSTVA

Terjatve do kupcev so se od konca lanskega leta povečale za 30%, kar vsekakor zahteva izredno racionalno financiranje proizvodnje. Ob tem so se zaloge materiala povečale samo za 13%, nedokončana proizvodnja iz zaloge polizdelkov pa so se celo znižale. Povprečni plačilni termin se je podaljšal zaradi izredno povečanega izvoza, ki že zaradi obračunske procedure zahteva več časa. Razlika so v glavnem nadomestili večji izvojni krediti. Obračunje obratnih sredstev se kljub neštetim spremembam

v angažiranju obratnih sredstev ni spremenilo. Pozitivno je tudi to, da so se zaloge gotovih izdelkov v primerjavi z istim obdobjem lani povečale samo za 3,8 milijonov din, v primerjavi s stanjem ob koncu leta pa so se znižale za 4,5 milijonov din. Za izboljšanje likvidnosti je tovarna v juniju prešla na delno izplačevanje OD v gotovini, delno pa na hranilne knjižice. Po preteku treh mesecev bo tovarna lahko najela kredit za obratna sredstva v višini povprečnega stanja teh vlog, kar naj bi prispevalo k normalnemu financiranju in s tem k normalnemu potekanju ter večanju proizvodnje. Od tega bodo imeli koristi predvsem zaposleni, ker se s tem izboljšujejo pogoji za tekočo oskrbo z materialom in pogoji za ustvarjanje dohodka, po drugi strani pa na hranilne vloge dobivajo obresti.

IZVOZ

Plan izvoza za leto 1972 je bil v primerjavi z lanskim izvozom povečan za 41%. Dejanski izvoz v I. polletju 1972 pa je bil v primerjavi z istim obdobjem lani večji za 49%. Razmerje med izvozom in uvozom je 56:44 v korist izvoza. To razmerje se stalno izboljšuje. Povečal se je tudi delež izvoza na konvertibilno področje, in sicer od 82 na 87%. Realnejša pariteta di-

narja nasproti tujim valutam je omogočila stimulatивnejši (rentabilnejši) izvoz, kar se pozitivno odraža tudi v povečani realizaciji in dohodku. Izvoz tako dosega okrog 28% celotne realizacije, cilj pa je ta delež še povečati. Največji delež v izvozu zavzemajo seveda izdelki in elementi telefonije, na drugem mestu pa je izvoz stavec. Delež prvih je namreč 56%, drugih 34%, vsega ostalega pa še 10%.

INVESTICIJE

Zelo opazna je pozitivna investicija, ki so navadno v I. polletju manjše kot v II. polletju. Letos v I. polletju so bile trikrat večje kot v istem obdobju lani. Znaten del teh investicij se nanaša že na izgradnjo nove tovarne za elektronsko telefonijo na Laborah, ki je v polnem teku.

Podatki kažejo, da je bilo poslovanje Elektromehanike v I. polletju uspešno kljub zamrznjenim cenam, večjim stroškom zaradi dražitev materialov in storitev, devalvaciji in revalvacijam, inflaciji in nelikvidnosti. To je cela vrsta zunanjih vplivov, ki ob sočasnem izvajanju stabilizacijske gospodarstva zahtevajo od tovarne maksimalne napore, da prispeva svoj delež k stabilizaciji, realnemu večanju OD zaposlenih in za sodobno širitev proizvodnje, ki bo v bodoče omogočala večjo produktivnost. P.M.

Polletni poslovni rezultati

PROIZVODNJA

V preteklem 6-mesečnem obdobju je bilo v celoti izdelano za 47.610.000 din izdelkov (računano po stalnih plansko-prodajnih cenah); procentualno je ta rezultat v kumulativni dosegel z 99,4% po vrednosti, po količini pa z 92,4%. Vrednostni indeksi kažejo, da je bila planirana mesečna proizvodnja dosežena oziroma presežena samo 3 krat in to februarja, maja in junija, medtem ko v količinskem merilu nikoli ni dosegla predvidenega obsega. S polletnim proizvodnim uspehom je letos doseženo 51,4% planiranega letnega programa.

Struktura proizvodnje po montažnih skupinah kaže, da je od gornjega zneska pripadalo proizvodnji v obratu Idrija 29%, ostalih 71% pa proizvodnji v matični tovarni. V vrednostnem obsegu je bila letošnja polletna proizvodnja naslednja:

	Vred. %
Mali motorji	19,2
Kompr. motorji	19,9
Gospodinjski aparati	30,1
Usluge	1,7
Železniki skupaj	70,9
Obrat v Idriji	29,1

Količinski proporc udeležbe proti vrednostnemu nastopa v razmerju 43 proti 57. Delitev dosežene proizvodnje po namenu prodaje kaže, da je po količini odpadlo 44% izdelkov za izvoz in 56% za prodajo na domačem tržišču, medtem ko struktura vrednostnega obsega kaže, da je izvozu pripadlo 34% proizvodnje, domačemu trgu pa 66%. V 15.957.000 din izvozne proizvodnje je s 60 odstotki udeležena proizvodnja kompresorskih motorjev, njihova realizacija je nasproti planu 92%.

Pri povprečno 33% povečani delovni sili je letos proizvodnja po vrednosti v celoti narasla za 81%, pri tem se je proizvodnja za izvoz povečala za celih 242%, proizvodnja za domači trg pa za 46%. Letošnji 81% porast proizvodnje v vrednostnem obsegu predstavlja 21.330.000 din.

KADRI

V naši tovarni je bilo v letošnjem prvem polletju povprečno mesečno zaposlenih 902 delavcev, kar je nasproti planiranemu 6-mesečnemu povprečju manj za 0,7% in za 33% več od povprečja iz prvega polletja v primerjalnem 1971. letu. Po stanju na dan 30. 6. 1972 je tovarna zaposlovala 908 ljudi, od tega 712 v železniki in 196 v obratu Idrija.

IZVOZ

Letos se je izvoz povečal za 245% nasproti izvozu v prvem polletju 1971; glavno za slugo za tak rezultat imajo predvsem kompresorski motorji, ki jih izvažamo v Za-

hodno Nemčijo. Po vrednosti je letošnji polletni izvoz dosegel 1.599.955 dolarjev, kar je 46,6% letnega plana. Celotni polletni izvoz je bil realiziran na konvertibilnem področju. Struktura izvoza po posameznih državah pa je takale:

Zahodna Nemčija	62,4 %
Italija	24,1 %
ZDA	12,9 %
Holandija	0,6 %

Kot kažejo podatki, tokrat prednjači daleč izpred drugih držav izvoz v Zahodno Nemčijo, ki v strukturi predstavlja že dobrih 62%, nje-mo sledi izvoz v Italijo s 24%, medtem ko je izvoz v ZDA v skupni masi udeležen samo s slabimi 13 odstotki. Med nastopajočimi državami letos prvič nasledimo izvoz v Holandijo, kamor smo prodali 4.000 lužnih črpačik.

UVOZ

V prvem polletju smo letos uvozili za 29.384.000 din raznih materialov, od tega je odpadlo 42% vrednosti na uvoz kompresorjev in 58% na uvoz reprodukcijskega materiala. Glede na valutna področja realizirani polletni uvoz kaže, da smo iz vzhodnih držav uvozili samo 0,1% materiala, medtem ko je bilo vse ostalo kupljeno v zahodnih konvertibilnih državah. Dinarско letošnji polletni uvoz dosega 76% skupnega lanskoletnega uvoza.

OSEBNI DOHODKI

Izhajajoč iz skupne neto mase osebnih dohodkov je bil doseženi povprečni mesečni neto osebni dohodek v naši tovarni letos izplačan v višini 1.338 din, kar je 95,5% planiranega povprečja, medtem ko je v primerjavi s povprečnim neto osebnim dohodkom iz leta 1971 večji za 8,9 odstotka.

Povprečni neto OD, računani samo iz mase osebnih dohodkov za redni delovni čas, pa je znatno manjši in je dosegel komaj 1.229 din, kar je za 109 din manj od skupnega povprečja.

OSNOVNA SREDSTVA

Osnovna sredstva so se v letošnjem prvem polletju zelo malenkostno spremenila; nasproti stanju per 31. 12. 1971 se je skupna masa nabavne vrednosti povečala samo za 1,6%. S to letošnjo spremembo je nabavna vrednost vseh osnovnih sredstev po stanju ob zaključku prvega polletja 39.175.000 din. Notranja delitvena struktura po nastopajočih skupinah pa kaže, da od navedenega zneska pripada zemljiščem 1,2%, gradbenim objektom 24,9% in delovnim pripravam 73,9 odstotka.

OBRATNA SREDSTVA

Vezana obratna sredstva v zalogah in terjatvah do kupcev so se po polletnih rezultatih povečala za 30% na-

sproti začetnemu stanju na dan 1. 1. 1972. Najbolj izrazit porast zasledimo pri terjatvah, ki vežejo tudi največji del obratnih sredstev. Po knjižnem stanju na dan 30. 6. 1972 zavzemajo v strukturi sredstev 60%. Masa terjatev se je po vrednosti letos povečala za 48% oziroma za 11.894.000 din in ob zaključku polletja obsega že 36.569.000 din. V poprečju so se letos terjatve gibale v višini 33.184.000 din, kar je 55% več od poprečja iz leta 1971.

Zaloge materiala in drobnega inventarja so v prvih petih mesecih močno naraščale, v juniju pa so zaradi velike porabe oziroma visoke proizvodnje zelo upadle, tako da v zaključnem polletnem saldu presejajo samo za 2,2% letošnje otvoritveno stanje. Letos je bila povprečna mesečna zaloga na R-3 visoka 20.551.000 din, kar je 37,8% več od poprečja iz leta 1971. Struktura junijskega salda kaže, da v zaključnem stanju na R-3 pripada 79% zalogram repromateriala in 21% zalogram drobnega inventarja.

Vzporedno s takim porastom proizvodnje so v letošnjem letu precej večje tudi zaloge nedovršene proizvodnje in lastnih polizdelkov na skladišču; le-te v zaključnem polletnem saldu vežejo 5.674.000 din, kar je od otvoritvene bilance več za eno četrtno, medtem ko povprečne tovrstne zaloge presejajo lanskoletno poprečje za 8%.

Zaloge gotovih izdelkov pri nas vežejo najmanjši del sredstev; v strukturi vezanih obratnih sredstev ob koncu polletja zavzemajo komaj 3 odstotke celotne mase.

Vsi koeficienti obrančanja zalog, predvsem pa terjatev, so se letos zelo poslabšali; vzporedno s tem se je močno podaljšal čas vezave obratnih sredstev. Celotni ciklus vezave je v poprečju trajal 313 dni, kar je od leta 1971 več za 46%. Obratna sredstva imamo najdalj časa vezana v terjatvah do kupcev, ki so se obrnile samo 2,21 krat; letos se je ta vrsta vezave podaljšala iz 98 dni na 163 dni. Naši največji kupci koristijo izredno dolge plačilne roke, zaradi splošne nelikvidnosti pa niti ob zapadlosti svojih dolgov takoj ne poravnajo.

STROŠKI

Vsota vseh vkalkuliranih stroškov na razredu 4, to je skupna lastna cena proizvodnje, je bila v prvem polletju letošnjega leta 62.626.000 din, kar je nasproti letošnjemu celoletnemu planu 48%; nasproti realizaciji stroškov iz prvega polletja 1971 so letošnji stroški večji za 86,8%, medtem ko celotne lanskoletne stroške dosegajo z indeksom 82,4.

Struktura lastne cene glede na delitev po fiksnih in direktnih stroških kaže, da se

je udeležba fiksnih stroškov letos zmanjšala iz 29,5% na 26,3%, medtem ko se je delež direktnih stroškov povečal iz 70,5% na 73,7%. Iz strukture skupne lastne cene dalje opazimo, da so posledice prejšnjih podražitev materialov premaknile delež izdelavnega materiala iz 61,1% v letu 1971 na 66,9% v letošnjem prvem polletju.

FINANČNO POSLOVANJE

Periodični obračun za prvo polletje kaže, da smo na osnovi fakturirane realizacije v realiziranem času ustvarili za 83.888.000 din celotnega dohodka. Struktura letošnjega celotnega dohodka kaže, da je na vsa porabljena sredstva odpadlo 82,6% in da je dohodu ostalo samo 17,4% od realizirane polletne mase. Navedena notranja struktura je v primerjavi s strukturo v lanskem prvem polletju in v letošnjem planu zelo spremenjena oziroma poslabšana in to zaradi močno povečanih celotnih stroškov. Isto potrjuje tudi indekсна primerjava; namreč pri 142,2% povečanemu celotnemu dohodku in 28,2% večjemu dohodku so se letos stroški oziroma porabljena sredstva v absolutni vrednosti povečala za

197,9%. Tudi primerjava realiziranih rezultatov s planom kaže, da je letos tempo rasti stroškov dosti hitrejši od rasti celotnega dohodka in dohodka.

Po pokritju porabljenih sredstev iz celotnega dohodka je ostalo za 14.580.000 din dohodka. Podatki kažejo, da se tudi delitev letošnjega dohodka precej razlikuje od primerjalnih tovrstnih elementov iz prvega polletja 1971. leta in od letošnjih planiranih. Po pokritju pogodbenih in zakonskih obveznosti, ki jim v notranji strukturi skupaj pripada 17,1% in osebnih dohodkov, ki so zasedli 70,7% ustvarjenega dohodka, je v prvem polletju letos ostalo samo 12,2% ostanka dohodka, kar je v vrednosti 1.783.000 din. Ta rezultat je komaj 54% vrednosti ostanka iz prvega polletja 1971. leta in 30% letošnjega celotnega plana.

Razloge za tako majhen ostank je treba iskati v občutni podražitvi vseh vrst materialov, posebno še uvoznih in v devalvaciji dinarja; za razliko od naraslih stroškov za kupljeni material pa se prodajne cene naših izdelkov niso dvignile. T. Košmelj

Pomladitev ZK – naša prva naloga

Večja pozornost do hitrega in točnega informiranja celotnega kolektiva — Potrebna je čimvečja povezava — Premalo delavcev v ZK —

Na letni konferenci ZK Iskra — Commerce je govoril tudi sekretar komiteja ZK STANE MIHALIČ v kranjski tovarni. Iz govora povzemamo nekaj naslednjih misli:

Problemi, ki se kopičijo iz dneva v dan, terjajo, da naše sile čimbolj povežemo, če hočemo doseči rezultate, ki jih od nas pričakujejo. Zato bi bilo potrebno, da bi se večkrat sestali, da bi se pogovorili o določenih problemih, potem bi bile stvari tudi bolj jasne za obe strani. V minulih letih je bilo precej doseženega, verjetno pa še ne vse.

Proizvodne organizacije so še premalo poučene, da ima tudi ISKRA COMMERCE težave, približno take kot tovarne, zato je potrebno večje medsebojno sodelovanje in večja pozornost do hitrega in točnega informiranja celotnega kolektiva. Delavci v ELEKTROMECHANIKI malo vedo o novih namenih ISKRA COMMERCE, o njenih težavah itd. Največ vedo takrat, kadar se zatakne. Predlagam, da se stiki pojačajo, da bi nepotrebna govorjenja odpadla. Prepričan sem, da takšno hišo, kot je ISKRA COMMERCE, nujno rabimo, da ima kader, ki je sposoben izvrševati naloge, ki so pred njih postavljene

in, ki so iz dneva v dan večje.

Elektromechanika pospešeno gradi na Laborah v Kranju novo tovarno za elektronsko telefonijo; ima velike perspektive, proizvodnja se bo zelo povečala, zato se bo morala tudi ISKRA COMMERCE intenzivno prilagajati tem spremembam.

Tudi sama osnovna organizacija se bo morala organizirati tako, kot samoupravni organi. V ISKRI smo prišli do zaključka, da kjer ni samoupravnih organov, organizacija prav malo pomeni. V Elektromehaniki je bila reorganizirana tudi osnovna organizacija Zveze komunistov, in že se kažejo boljši rezultati. Pomladitev zveze komunistov je naša prva naloga. Na konferencah je moč opaziti, da je delavcev premalo. Verjetno je tako tudi pri ISKRA COMMERCE. Danes se moramo s svojim znanjem boriti na samoupravnih organih in prepričevati ljudi, da sprejmejo take sklepe, ki so najbolj ustrezni za kolektiv in našega delovnega človeka.

Nagrajevanje po doseganju kvalitativnih norm

Pri nagrajevanju po učinku, pri čemer je običajno podatek na količini, ne pa toliko na kvaliteti, se vedno pojavijo težnja po poslabšanju kvalitete. V proizvodnih procesih, kjer predstavlja živo delo pretežni del proizvodnih stroškov to niti ni prehud problem, v moderni proizvodnji in zlasti v procesni industriji pa so navadno stroški za delovno silo manjši del proizvodnih stroškov in je doseganje določenih kvalitativnih norm glavno merilo učinkovitosti proizvodnje.

Pri nobenem nagrajevanju po časovnih normah zato ne smemo prezreti kvalitativnih

norm in mora biti ohranjanje teh norm prvi pogoj pri nagrajevanju po časovnih normah.

KVALITATIVNE NORME

Kvalitativna norma je zbir vseh predpisov, ki določajo kakšne lastnosti (mehanske, električne, kemične, izgled itd.) mora imeti končni proizvod ali polproizvod po končanem delovnem postopku.

Doseganje kvalitativnih norm lahko pomeni:

1. da določen % proizvodov ali polproizvodov povsem ustreza kvalitativnim normam, ostalo pa je izmet.

2. Da so določene lastnosti porazdeljene po posameznih kvalitativnih razredih (ki imajo različno vrednost), določen % pa je zunaj kvalitativnih norm.

Za doseganje kvalitativnih norm, predvsem v zvezi z nagrajevanjem po učinku je predvsem važno, če se zahtevane lastnosti lahko takoj po končanem postopku izmerijo in če se proizvodi lahko popravijo, tako da ustrezajo normam. Od tega je tudi odvisno, kakšen bo način nagrajevanja po kvalitativnih normah.

Zaradi tega, ker običajno izdelki ne dosegajo kvalitativnih norm 100 %, je treba v primeru nagrajevanja po kvalitativnih normah tudi za spremljanje kvalitete proizvodnje dopolniti pojem kvalitativne norme — k opisu zahtevanih lastnosti je treba dodati še % izdelkov ali polizdelkov, ki morajo ustrezati predpisanim lastnostim.

Tako definirana kvalitativna norma predstavlja delovni normativ, tako kot normativ za material in delo.

Določanje take kvalitativne norme je zelo odvisno od pogojev dela in vrste izdelka. Značilni primeri so:

A) ko za izdelek ali polizdelek po končani fazi dela lahko ugotovimo ali ustreza ali ne in če lahko neustreznemu izdelku popravimo, z ali brez dodatnega materiala.

B) za izdelek ali polizdelek lahko ugotovimo, če ustreza kvalitativnim normam, ne da pa se popraviti;

C) za izdelek ali polizdelek se po končani delovni fazi še ne da ugotoviti, če kvaliteta ustreza;

D) izdatki so porazdeljeni v kakovostne razrede različnih vrednosti.

Kvalitativna norma je v prvem primeru kar 100 % ozi-

(Dalje na 6. strani)

Pred kratkim je odšla v pokoj tov. FRANCKA JUVAN zaposlena na liniji ploščatega releja v obratu ATN kranjske tovarne. Imenovana se prek uredništva iskreno zahvaljuje sodelavcem za darilo in vso pozornost ob slovesu, hkrati pa jim želi še mnogo delovnih uspehov

RAZPIS

SOLSKI CENTER ZP ISKRA KRANJ

bo sprejel zaradi povečanih potreb po kadrih za šolsko leto 1972/73 naknadno v I. letnik

poklicne kovinarske in elektro šole Kranj

59 UČENCEV ZA NASLEDNJE TOVARNE V ZP ISKRA KRANJ:

— TOVARNO ELEKTROTEHNIČNIH IN FINOMEHANIČNIH IZDELKOV V KRANJU:

- 3 orodjarje
- 5 finomehanikov
- 8 strojnih ključavničarjev
- 6 rezkalcev
- 2 strugarja
- 1 elektromehanika
- 10 telekomunikacijskih mehanikov

— TOVARNO ELEKTRIČNIH MERILNIH INSTRUMENTOV V OTOČAH:

- 2 orodjarja
- 1 finomehanika
- 2 rezkalca
- 3 elektromehanike

— TOVARNO ELEKTROMOTORJEV IN GOSPODINJSKIH APARATOV V ŽELEZNIKIH:

- 2 orodjarja
- 5 strojnih ključavničarjev
- 2 strugarja
- 2 rezkalca
- 2 elektromehanika

— TOVARNO GOSPODINJSKIH APARATOV V SKOFJI LOKI — RETEČE:

- 2 orodjarja
- 1 strojnega ključavničarja

Vsi učenci, ki bodo sprejeti v šolo, bodo prejeli med šolanjem na tej šoli štipendijo.

Kandidati naj predložijo osebno do vključno 29. avgusta 1972 naslednje listine:

- prijavo za vpis v I. letnik na obrazcu 1,20 (dobi se v knjigarni), kolkovano z državnim kolekom za 1,— din (v prijavi morajo kandidati navesti poklic, ki se ga želijo izučiti, in tovarno, za katero se želijo šolati)
- izpisek iz rojstne matične knjige
- spričevalo o končani osemletki
- zdravniško potrdilo obratne ambulante Iskra v Kranju.

Vpišejo se lahko kandidati do 18. leta starosti.

Prijave sprejema tajništvo Solskega centra ZP Iskra v Kranju, Savska loka 2.

Kandidati bodo morali opraviti psihoteste, ki bodo dne 30. avgusta 1972 s pričetkom ob 7. uri. Sprejemnih izpitov ne bo.

Učenci iz oddaljenih krajev, ki želijo stanovati v internatu, naj zaprosijo za sprejem Dijaški dom v Kranju, Kidričeva 2.

Kaj je minulo delo?

Na ustavnem sodišču Jugoslavije si prizadevajo, da bi dali ustrezne odgovore na to, kaj vse lahko uvrščamo k delu, ki ga v ustavi imenujemo »minulo«.

V 21. ustavnem dopolnilu je zapisana delavčeva pravica, da se njegov osebni dohodek oblikuje ne samo po rezultatih tekočega dela temveč tudi dela, ki je bilo opravljeno v preteklosti, oziroma dela iz preteklih let v delovni organizaciji. V tem »deležu« ni mišljena samo delavčeva navzočnost na delovnem mestu, temveč vlaganje delavčevih presežkov v delovna sredstva.

Predvsem pojem minulega dela delavca ne pomeni nepredeljen čas, ampak da lahko delavec sodeluje v delitvi osebnega dohodka tako dolgo, dokler se v podjetju ne amortizirajo sredstva, pri katerih je s svojim prejšnjim delom sodeloval.

To pravico, ki mu jo zagotavlja Ustava, ima tudi v primeru, da zapusti delovno organizacijo. Večji je bil njegov delež v minulem delu, večji naj bo njegov delež v tekoči delitvi osebnega dohodka. Ustavno določilo ta člen tako tolmači.

To so prva razmišljanja o tem, kaj je minulo delo. O njem govorimo zaenkrat samo še kot v načelni pravici, vendar to še ne prinaša več jasnosti, kaj in kako je treba storiti v praksi.

Ob ugotavljanju kriterijev za delež minulega dela bo še veliko težav, ker so v različnih delovnih pogojih delavci v minulo delo, v razvoj proizvodnih sredstev »podjetja«, dali različni deleži.

Prav gotovo bodo morali obdelati tega, sicer zelo humanega ustavnega načela, ki sedaj priznava tisto, kar je bilo dolgo časa zanemarjeno, posvetiti veliko pozornosti.

DANICA BENEDIČIČ se je poslovila od sodelavcev in odšla v pokoj. Zaposlena je bila v galvaniki kranjske Iskre. Ob slovesu je bila deležna izredne pozornosti, saj so ji sodelavci izročili lepo spominsko darilo in ji zaželeli še mnogo zdravih in zadovoljnih let v zaslužnem pokolu

V obratu »Žarnice« letos za 79 % večja proizvodnja

Danes malo več prostora namenimo obratu tovarne elementov za elektroniko »Žarnice«, o katerem pravzaprav že lep čas nismo slišali. V ta namen je naš sodelavec obiskal vodjo obrata Antona Lovka in se z njim na široko pogovarjal o delu, problemih in uspehih dvestočlanskega delovnega kolektiva, ki edini v tej naši tovarni še ni prišel do ustrežnejših delovnih prostorov, v katerih bi zaposlenim zagotovili znosnejše pogoje za uspešno delo.

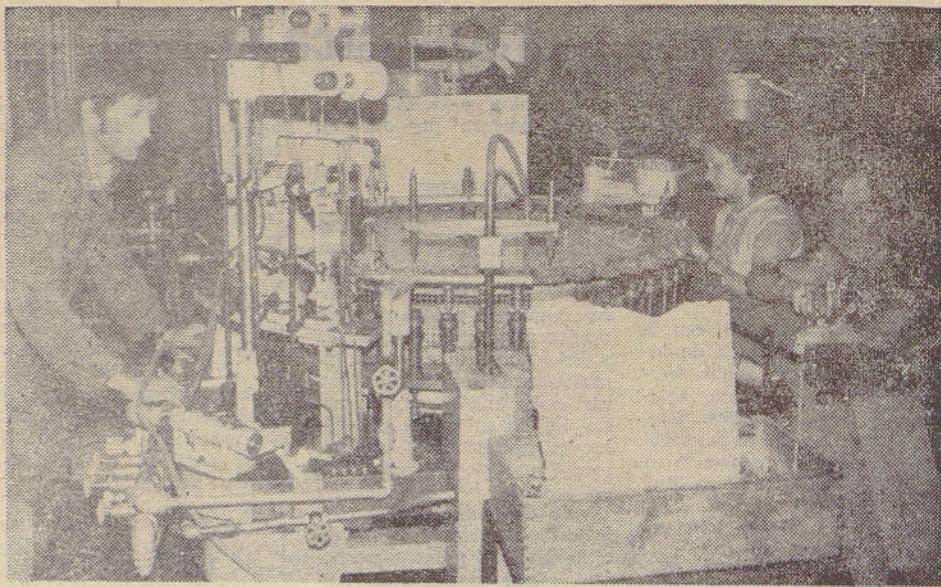
Ko prideš na skrito in tesno dvorišče v Kotnikovi 16 v Ljubljani, prav gotovo ne pričakuješ, da boš v teh neuglednih in sorazmerno tesnih prostorih našel resnejšo proizvodnjo, ki zaposluje kar dvesto delavk in delavcev. Pa vendar so tu že dolgo vrsto let, marljivo delajo, se borijo z nešteti težavami, a se uspešno razvijajo, četudi dandanes, kljub povečanim potrebam trga doma in v tujini in modernejšim proizvodnim napravam svojih zmogljivosti ne morejo več povečevati.

Letošnja proizvodna naloga obrata »Žarnice« presega že 6,5 milijonov žarnic za dolgo vrsto različnih avtomobilov, kar dosega vrednost približno 26.300.000 dinarjev. Tako visoke vrednosti pa prav gotovo ne bi zmogli doseči brez nove avtomatizirane proizvodne proge, ki je bila pač prvi pogoj za povečanje njihove pro-

izvodnje. Iz Velike Britanije bi je morali dobaviti, popolno in razumljivo temeljito preizkušeno, že lani, tako da bi s polno paro na njej lahko začeli proizvajati vsaj s prvim januarjem letošnjega leta.

Zakasnela dobava, ki jo je bilo delno krivo tudi zakasnelo plačilo, je povzročila, da je proizvodnja stekla šele pred kratkim in prav zato so v prvem polletju izdelali 47 % letnih količin žarnic. Zaostanek si bodo vsekakor prizadevali do konca leta nadoknaditi, ker pa je tudi po dinamiki bilo v drugem polletju že tako načrtovana (glede na novo avtomatizirano progo) občutno večja proizvodnja ta naloga zagotovo ne bo lahka.

Večino svojih izdelkov obrat »Žarnice« plasira na domačem trgu, kjer je spričo rasti proizvodnje vrste avtomobilov v državi dokajšnja konjunktura. Nekako šestino

Delo na stroju za kitanje in cinjenje asimetričnih žarnic; od leve na desno: Zvone Štampar, Milka Perič, Ivanka Jankovec in Marija Suštar

sedanje proizvodnje pa tudi izvažajo, predvsem v Vzhodno Nemčijo in delno tudi v Italijo.

Asortiment njihovih proizvodov danes obsega široko izbiro avtomobilskih žarnic, vendar si prizadevajo, da bi čimprej začeli tudi s proizvodnjo halogenih-jodovih žarnic, ki jih trg vse bolj želi. Tovrstno proizvodnjo načrtujejo.

Ze ko je tekla izgradnja tovarne elementov za elektroniko na Stegnah je bila tu celotna železna konstrukcija tudi za obrat »Žarnice«, vendar je takrat zmanjkalo razpoložljivih sredstev za gradnjo. V takšnem stanju so se tedaj rajši odločili za nabavo avtomatizirane proizvodne proge. Zato pa se danes tem bolj določno kažejo nujne potrebe po novih proizvodnih prostorih, dovolj visokih, da bi v njih lahko instalirali ustrezne klimatske in prezračevalne naprave in tako zaposlenim ustvarili normalne delovne pogoje. Težko si je namreč predstavljati, kako delavke in delavci lahko vzdržijo ob številnih plinskih ognjih za zataljevanje, še zlasti, kadar poletna temperatura že zunaj doseže blizu trideset stopinj. K temu še slab zrak ob izgorevanju plina, pa mirno lahko rečemo, da njihovo delo ni nič kaj privlačno. Vendar — delavke in delavci obrata »Žarnice« vztrajajo, potrpijo v teh delovnih okoliščinah in se zavedajo, da jim le čim večja proizvodnja odpira pot v bodoče nove delovne pogoje, kjer bo nedvomno bolje poskrbljeno za zdravo in manj naporno delo.

Na tihem je bilo sicer upati, da bi že v letošnjem letu lahko zgradili nov objekt za obrat »Žarnice« na Stegnah, žal pa se želje delovnega kolektiva niso mogle uresničiti tudi zaradi težkega položaja, v katerem se je lani znašla tovarna elementov za elektroniko spričo svetovne recesije, ki je zavladata na področju elementov. K sreči se razmere na svetovnih trgih znova izboljšujejo in tako je upati, da bo tovarna uspela zbrati

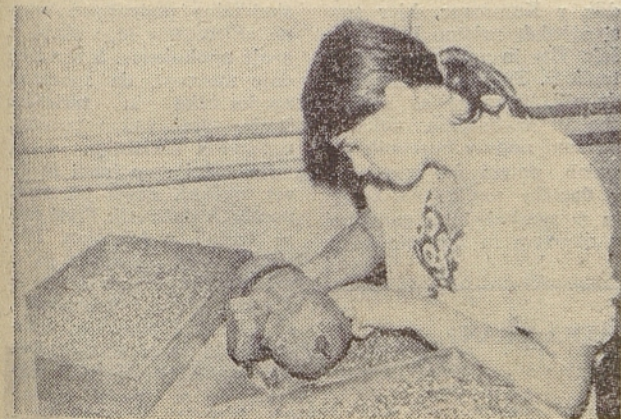
lastni potrebni delež sredstev za najetje kredita v banki, s katerim pa bi čimprej lahko tudi delovni kolektiv obrata »Žarnice« iz Kotnikove ulice preselili na Stegne, zagotovili mu ugodnejše delovne možnosti, hkrati pa ustvarili tudi pogoje za še večji obseg in izpopolnitev proizvodnega programa obrata.

Kolektiv obrata »Žarnice« pa tudi sicer, če odštejemo že dovolj poudarjene nemogoče delovne pogoje, ni brez težav. Posebno občutne jim povzroča splošna nelikvidnost, ki se najbolj odraža v nabavi nekaterih uvoznih materialov. Le teh pogostokrat ni bilo mogoče pravo-

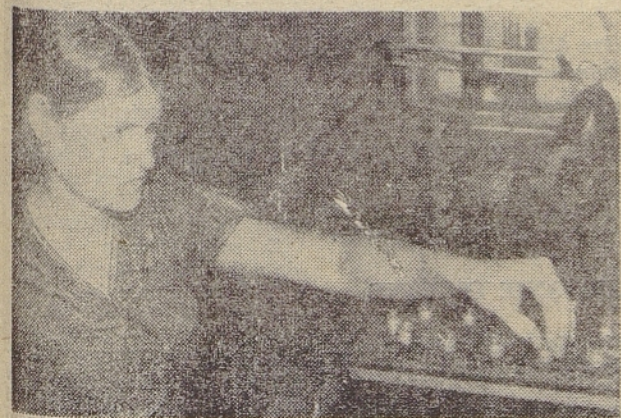
časno dvigniti na carinj in ker jih niso imeli tudi na zalogi, je razumljivo prihajalo do zastojev v proizvodnji. Prizadevanja nabavne službe pa so bila letos k sreči bolj uspešna kot prej in tako je bilo zastojev iz teh razlogov manj.

Delovnemu kolektivu obrata »Žarnice« ob njihovih pogojih za delo in doseženih dosedanjih rezultatih predvsem želimo, da bi se mu čim prej uresničila dolgoletna želja — priti v nove delovne prostore, saj smo prepričani, da bo potem s svojo marljivostjo ustvaril še več.

—C—

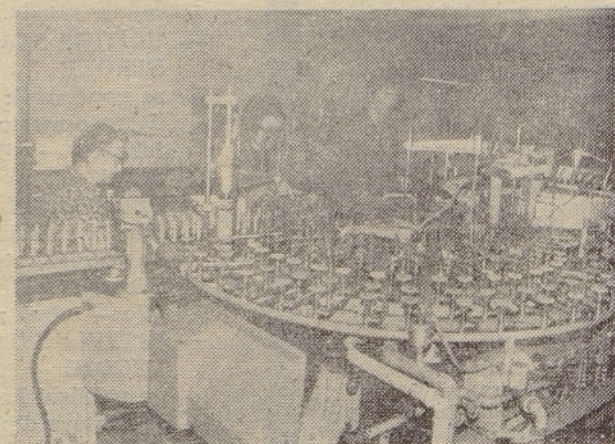
Marjetka Vidmar porezuje kontaktne žice

Marica Peršin vloga balone žarnic v stroj za zataljevanje

Stefka Pigac nalaga žarilne nitke malih žarnic na avtomat

Slavka De Cecco, Samka Cordič in Brane Illovar pri črpanju asimetričnih žarnic

Med ljudmi nasploh zelo razširjeno mnenje, češ da so bolezni srca in žilja tako rekoč potrebno zlo zrelejših let in starosti, je dvakrat napačno: tudi otroci namreč trpe zaradi boleznih srca in če so kardiovaskularne bolezni zlo, pa nikakor niso »potrebno« zlo.

Kakor pri mnogih drugih boleznih, ki napadajo današnjega človeka, se število kardiovaskularnih obolenj začne naraščati že v mladih letih. Najprej naletimo nanje pri otrocih, se pravi na pojave, ki so posledica prirojenih malformacij krvnega obtoka. Tudi pri njih srečujemo od časa do časa, posebno pa ob epidemijah akutna srčna obolenja, ki komplicirajo običajne infekcijske bolezni otrok, kot npr. davico.

Tudi otroci lahko postanejo žrtev komplikacij na srcu zaradi revmatične vročice, ki jo povzroči streptokokna angina.

V nekaterih predelih s tropsko in subtropsko klimo, še posebno pa tam, kjer prebivalstvo živi prenaseljeno in nehygienično, se v bolnišničnih sobah zelo pogosto srečujejo najhujše oblike te bolezni. Več drugih boleznih srca, razširjenih po vročih deželah, kot npr. fibrozni endomiokarditis ali Chagasova bolezen srca, se začne v otroški dobi in privede včasih do nepopravljive dekompenzacije srca že pred odraslo dobo.

Pogosto pri otrocih in doraščajočih diagnosticirajo funkcionalne motnje srca, tako imenovano nevrozo srca, ki jo dostikrat ugotovijo po slučajnem odkritju rahlega šuma. Zdravnik, ki neutemeljeno reče pacientu, da je bolan na srcu, tvega s tem, da ga prizadene za vse življenje. Srčna nevroza se pojavlja navadno pri preobčutljivem otroku in pod vplivom nevrotičnega okolja v družini.

Vedno bolj in bolj upravičeno domnevajo, da imajo srčne bolezni srednje starosti svoje korenine v mladih letih. To je npr. hipertonijska, ki spremlja ledvična bolezen, kot so vnetje ledvic, ki se začne v glomerulih (glomerulonefritis), vnetje ledvičnega meha in ledvice (pielonefritis), ki so jim v mnogih tropskih deželah vzrok infekcije kože s klicami gnojenja.

Ishemija (nezadostna prekrvljenost) srčne mišice ali koronarna bolezen, bič naše tehnološke družbe, je lahko posledica slabih navad v otroški dobi. Več razlogov je, ki dopuščajo to mnenje. Pri mladih ljudeh ugotavljajo naraščajočo pogostnost najhujših pojavov od ishemije srca pa do akutnega srčnega infarkta ali nepričakovane nenadne smrti. Koronarna arterioskleroza, ki je najpogostnejša poškodba in vzrok te koronarne bolezni, se začne v mladosti. V deželah, kjer je razširjena ishemija srca, je več holesterola v krvi

otrok kakor v deželah, kjer je ta bolezen pri odraslih redka.

SLABE NAVADE

Navade, ki pospešujejo arteriosklerozno ishemijo srčne mišice, se pridobijo v otroški dobi in v letih adolescence; čezmerno prehranjevanje predvsem zaradi pretiravanja v jedeh, bogatih z zasičenimi maščobami (svinjska mast, rastlinska mast, surovo maslo, loj) in rafiniranimi ogljikovimi hidrati (npr. sladkor), zaradi premalo fizičnih vaj in pa zavoljo uživanja tobaka.

Med dejavnike, odgovorne za srčna obolenja odraslih, bi lahko šteli pogosto pospešeni ritem vsakdanjega življenja v današnji družbi; učinek vsega tega pa občutijo že otroci in doraščajoči. Lahko si mislimo, kako bo otroka, ki pri starših ne najde niti prave oskrbe niti ljubezni, v šoli in pozneje na delu spremljala življenjska negotovost, tako da bo ostal vedno neprilagojen in se bo njegova tesnoba končala s telesno boleznijo.

Laže je ozdraviti bolezen, proti kateri imamo specifično zdravilo, kakor pa bolezen, ki se razvije zaradi načina življenja in ukoreninjenih navad. Na področju kardiovaskularnih obolenj, tudi če se nekateri preventivni ukrepi zdijo neizvedljivi, imamo k sreči druge, za katerih uspešnost že dolgo vedo zdravniki in javnost. Mednje spadajo zgodnja diagnostika in pravočasno zdravljenje prirojjenih malformacij in vsa sredstva v boju proti streptokoknim in drugim infekcijam, katerih posledica so srčne bolezni.

Redni zdravniški pregledi učencev v šolah ter vzgoja staršev in učencev je že mnogo pripomogla k obveščeni širši javnosti. Toda potreben bo še večji napor, da se zmanjšajo možnosti za

arteriosklerozo in ishemijo pri odraslih. Poglobiti bo treba nauk o vzrokih bolezni, raziskovati pospešujoče dejavnike in ukreniti vse potrebno, da zagotovimo otrokom in doraščajočim kar najboljši telesni in duševni razvoj. Dobre zdravstvene navade, pridobljene v ranem otroštvu, bi morale služiti za vzorec tistih, ki naj ostanejo vse življenje. Treba je upoštevati važno vlogo, ki jo igrajo najprej družinsko okolje, nato šola, bodisi da je treba otrokom poskrbeti za zdravo prehrano, da te navade obdrži, ali pa z vsem potrebnim razumevanjem svetovati o številnih problemih, malih ali velikih, s katerimi se srečuje sleherni dan.

Podpirati bo treba telesno vzgojo, predvsem pa športe. To naj bi nekako izravnalo ure, ki jih mladina prebije v šolskih klopih in pred zaslonom. Mladi športnik je v takem primeru manj dostopen za kajenje ali moznost, da bi se spremenil v bitje, ki kakor prikovano sedi za volanom avtomobila. Tudi če mora pozneje v življenju preživeti obdobje zmanjšane telesne aktivnosti, bo svojo spretnost vedno zopet dobil nazaj, kadar bo hotel in ga nikoli ne bodo prištevali med mehkužce.

Gotovo je, da je mladina motena od vsakdanjosti, manj pripravljena za kompromise kakor njeni starši in da malone trpi od »uspehov« naše civilizacije. Če je to res, naša družba ne bo mogla zmanjšati bremena kardiovaskularnih obolenj, dokler ne bo našla svojega ekološkega ravnotežja in pa razumne adaptacije človeka na njegovo okolje.

Navade, ki si jih človek pridobi zamlada, mlt pogosto ostanejo vse življenje.

(Prihodnjič: O anatomiji in funkciji srca in žilja)

(Nadaljevanje s 4. strani)

roma se navadno dopusti majhen % izmeta (običajno po AQL ali LTPD) kakršnega dovoljuje tudi končna inspekcija (ker bi prestroga kontrola kvalitete bila tudi predrag).

V primeru B je treba ugotoviti ali je slab izplen zaradi krivde delavca, slabega predhodnega materiala ali pa je enostavno proces tak, da ne omogoča 100% izplena. V primeru, da krivda ni delavčeva, je treba s statistično obdelavo rezultatov določiti sprejemljiv % izmeta, ki postane norma.

Tudi v tretjem primeru (C, D) je treba podobno ugotoviti »normalen« % izmeta oziroma običajno porazdelitev po kvalitativnih razredih.

NAGRAJEVANJE PO KVALITATIVNIH NORMAH

V primeru A mora delavec popraviti izdelke, ki niso v redu in ima plačane samo dobre kose, kar pomeni, da posebne kvalitativne norme ni. Slaba kvaliteta dela in s tem v zvezi popraviljanje zmanjšuje učinek po časovni normi.

Elementi

Srečanje upokoencev

Čprav smo že na pragu jeseni se še živo spominjamo prijetnega izleta dne 10. julija, t.i., ko nas je pot vodila v Kumrovec, kjer smo si ogledali rojstno hišo maršala Tita in nato v »Atomske toplice«. Tu smo si malo oddahnili, nekateri so se namakali v bazenih, nekateri pa smo noge v posebnih posodah, potem pa smo odšli v Čateške toplice na kosilo in se sprehajali ter namakali v odprtem in zaprtim baze-

V drugem in tretjem primeru (B, C), se plačilo po normah urah korigira s faktorjem kvalitete. Ta faktor se računa glede na razmerje med vnaprej postavljenim % dovoljenega izmeta in dejansko doseženega izmeta, pri tem pa faktor običajno ne narašča ali pada linearno, pač pa blizu norme hitreje, pri večjih prekoračitvah ali nedoseganju pa počasneje (Pri časovnih normativih je to običajno linearno).

V primeru, ko napak ni mogoče več popraviti, jih ni mogoče takoj odkriti in je stroškov za delovno silo malo v primerj z ostalimi proizvodnimi stroški, je primerneje, če se sploh uveljavi samo kvalitativna norma, časovna pa ne.

V primeru, ko so stroški za delovno silo npr. 5% proizvodnih stroškov do tiste faze, pomeni en odstotek izmeta več ali manj toliko kot 20% povečan ali zmanjšan izdelavni čas, pri čemer je skrajšan proizvodni čas dodatno plačan in je korist le od povečanja kapacitet, povečan % izplena pa v celoti predstavlja zmanjšanje proizvodnih stroškov.

Janez BARLIČ

nu. Za večino upokoencev je bil to resnični dogodek, ker marsikdo izmed nas teh krajev ne bi videl. Menimo, da sindikalna podružnica tovarne »Elementi« lepo skrbi za svoje upokoence. S tem nam daje možnost, da spoznamo zgodovinske in turistične kraje, torej vedno povezuje ugodno s koristnim.

Do sedaj smo imeli že devet srečanj, devet izletov in posebnih doživetij. Prvič smo se srečali v Ljubljani 1964. Bilo nas je 24, danes pa je že 127 upokoencev in smo že obiskali obrat v Šentjerneju, si ogledali Formo vivo v Kostanjevici ter vinsko klet. Bil smov obratu v Žužemberku in si ogledali spomenik NOB. Videli smo Portorož, naš dom na Bledu in Bohinj z izvirom Savice. Na izletu v Logarsko dolino smo si med potjo ogledali Nekropolo pri Sempetru pri Celju. Bil smo v Bazi 20 in Dolenjskih toplicah. Lansko leto pa smo izkoristili proslavo dneva Iskre v Predvoru in obiskali Jezersko. Letos, kot že rečeno pa smo obiskali rojstni kraj maršala Tita ob proslavi njegove 80-letnice.

Z zadovoljstvom čutimo, da v tovarni še nismo pozabljeni in se zato vedno veselimo naslednjega leta in ponovnega srečanja. Za tolikšno pozornost se pristrčno zahvaljujemo in želimo vsem članom kolektiva obilo zadovoljstva in uspehov pri delu.

NS-

ŠOLSKE CENTER ZDRUŽENEGA PODJETJA ISKRA KRANJ V KRANJU, SAVSKA LOKA 2,

RAZPISUJE

naslednja prosta pedagoška delovna mesta:

— UČITELJ STROKOVNIH PREDMETOV ELEKTROTEHNIŠKE STROKE

za poučevanje na poklicni kovinarski in elektro šoli v Kranju. Za to delovno mesto se zahteva diploma prve stopnje fakultete za elektrotehniko — šibki tok ali višje industrijske pedagoške šole elektro smeri.

— UČITELJ SPLOŠNIH PREDMETOV ZA POUČEVANJE MATEMATIKE IN FIZIKE

na tehniški strojni in elektro šoli v Kranju. Za to delovno mesto se zahteva diploma druge stopnje fakultete za naravoslovje in tehnologijo — osek za matematiko in fiziko.

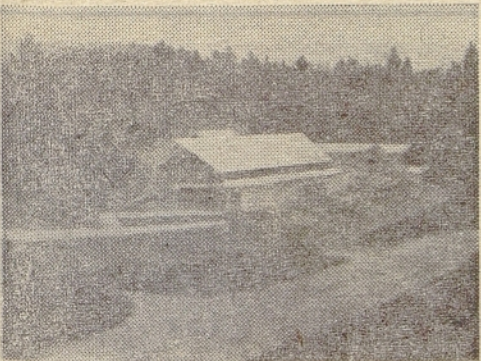
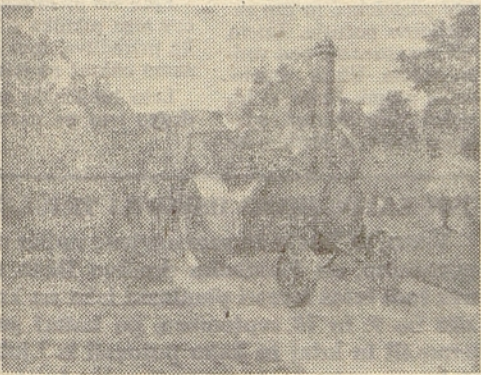
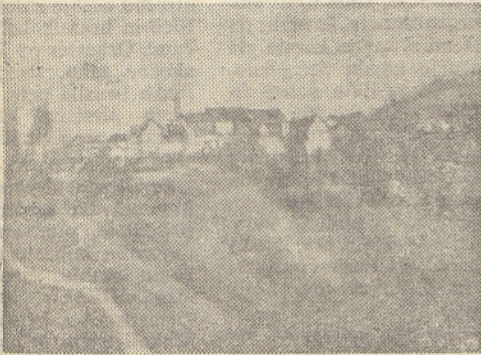
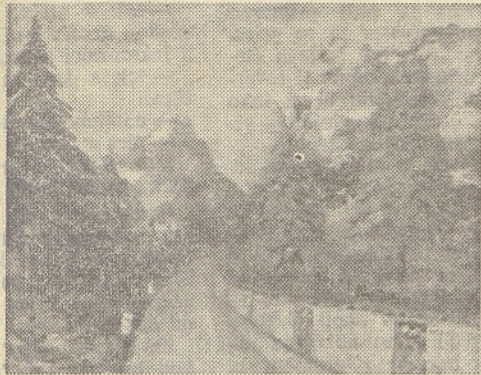
— UČITELJ SPLOŠNIH PREDMETOV ZA POUČEVANJE TELESNE VZGOJE

na poklicni kovinarski in elektro šoli v Kranju. Za to delovno mesto se zahteva diploma visoke šole za telesno kulturo.

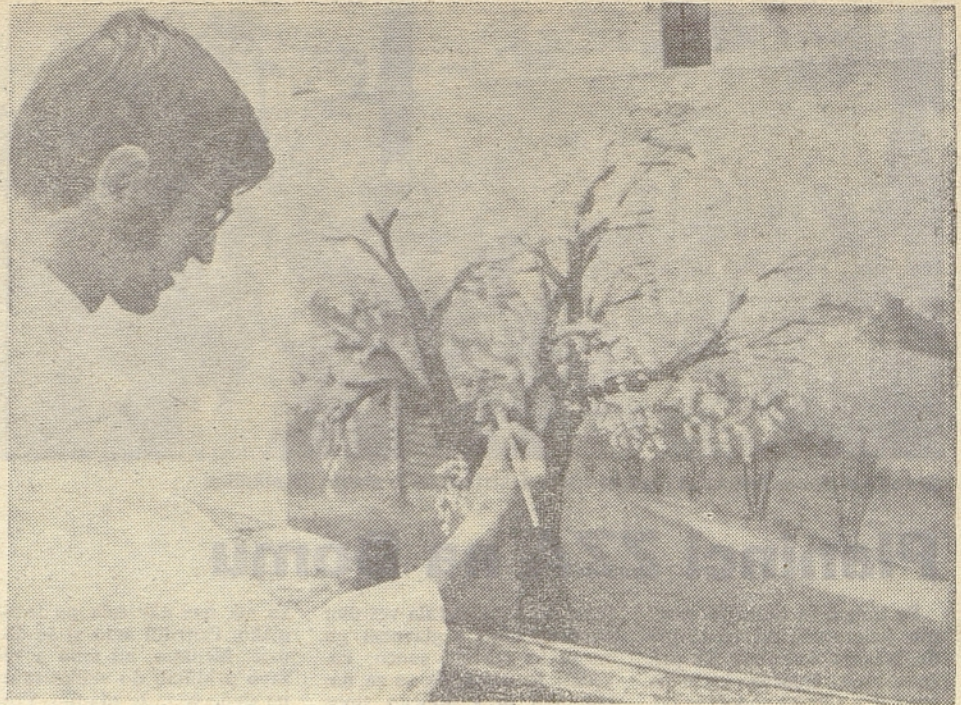
Nastop službe 1. septembra 1972. Prijave z dokazili o šolski izobrazbi poslati na naslov: Šolski center ZP Iskra Kranj, Kranj, Savska loka 2.

Človek, zapisan delu in slikanju

Beseda o Štefanu Horvatu, mojstru montažo v obratu v Višnji gori, ki se uspešno uveljavlja v slikarstvu

Od zgoraj navzdol: Vršič — Dvor pri Žužemberku — Motif iz Prekmurja — Gradnja motela pri Grosupljem

Štefan Horvat ob svojem slikarskem stojalu. Pomanjkanje časa ga je prisililo, da bo začet pomladni motiv dokončal šele prihodnje pomlad

Nekaj lepih slik Štefana Horvata smo srečali tudi na razstavi slikarjev — amaterjev v Horjulu ob letošnjem praznovanju dneva borca in dneva Iskre. Z zapisom o njem začnemo izpolnjevati obljubo, da se bomo postopno spomnili in našim bralcem predstavili vse Iskraše, amaterske likovnike.

Štefana Horvata smo nekoč, pred leti že srečali, a ker s svojim slikarskim delom vztrajno nadaljuje, se razvija in žanje priznanja, ni odveč, če znova spregovorimo o njem in njegovi slikarski dejavnosti.

Rekli smo, da je v službi v obratu tovarne »Avtomatika« v Višnji gori. Odgovorno službo mojstra montaže opravlja, prosti čas pa ima razen slikanja, razdeljen kar na še vedno trinajst družbenopolitičnih in samoupravnih funkcij, čeprav se mu je nekako posrečilo, da se je v zadnjem času odrekel še nadaljnjim desetim funkcijam, pri izpolnjevanju katerih pa je vselej skušal dati občuten delež in ne biti le član na papirju.

Če upoštevamo, da ima že v službi dovolj dela in skrbi, da ure in ure presedi na številnih sestankih in pri delu zunaj obrata, tedaj se sploh vprašamo, kako še more najti čas za slikanje, ki tudi zahteva lepo število ur intenzivnega ustvarjanja, preden je slika gotova. Pa Štefan Horvat ta čas vendarle najde, pa čeprav si je naložil že štiri križe in zadnje čase tudi ni najboljšega zdravja.

Prekmurec po rodu, je v svojih prvih delih povečini fiskal motive iz svoje ožje domovine, vendar se je kmalu

začel ozirati tudi po drugih, zlasti dolenskih, saj se je tu že povsem udomačil. Pokrajinske slike so njegova najljubša tematika v slikah, katerih je ustvaril že lepo vrsto.

V zadnjem obdobju je rezultate svojega slikarskega ustvarjanja Štefan Horvat prikazal na treh samostojnih razstavah, da ne štejemo številnih sodelovanj s svojimi slikami na mnogih domačih in celo tujih razstavah slikarjev — amaterjev.

Prvo samostojno razstavo je imel v Etnografskem muzeju v Podsmreki pri Višnji gori od 25. oktobra do 23. novembra 1970. Razstavil je 15 slik, ki so po zapiskih v knjigi vtisov vzbudile dokajšnje zanimanje pri obiskovalcih razstave.

Naslednje leto, od 7. do 21. februarja je dvanajst del razstavljal v mladinskem klubu v Višnji gori, kateremu je med drugim tudi mentor. Še močnejša pa je bila Horvatova tretja samostojna razstava od 22. do 24. oktobra 1971 v Grosupljem. Tu je razstavil kar 20 svojih platen in čeprav je razstava trajala le nekaj dni, jo je obiskalo nad 2000 obiskovalcev, ki niso skoparili z laskavimi priznanji v knjigi vtisov.

Odtod tudi tri priznanja, ki jih je za svoje delo prejel lani in letos. Najpomembnejše je za Štefana Horvata najvišje republiško priznanje, ki mu ga je podelila Republiška konferenca Zveze mladine Slovenije, za plodno dvajsetletno delo in mentorstvo mladim v Višnji gori. Lani je na III. razstavi likovnih amaterjev Slovenije v Murski Soboti za svoja razstavljena de-

la prejel priznanje, prav takšno pa tudi na letošnji IV. razstavi junija v Brestanici.

Razen uradnih priznanj, Štefan Horvat za svoje slike z zadovoljstvom dobiva vedno več tudi hvaležnih kupcev in ob marsikateri izmed njegovih slik je hkrati več rok seglo po njih. Tako je tudi prav, saj slike same to zaslužijo, na drugi strani pa slikanje tudi ni zastoj in ob dohodku, ki ga ima v službi, si ob skrbi za družino prav gotovo ne bi mogel privoščiti še slikanja. Seveda zanimanja za svoje slike ne izkorišča in to se odraža tudi po cenah prodanih del. Tudi pri tem je skromen in pošten, kot je Štefan Horvat tudi sicer, pa zato priljubljen v kolektivu in povsod, kjer se giblje in sodeluje.

K njegovemu slikarskemu udejstvovanju povejmo le še to, da dela v izredno težkih okoliščinah, saj je njegov »atelj« v odprtem skednju, ker za slikarsko dejavnost v tesnem stanovanju pač nima prostora. Pa — kljub temu je zadovoljen in z veseljem ob redkem prostem času prime za čopič in na platno izlije vtise svoje ustvarjalne duše.

Štefanu Horvatu ob koncu skromnega zapisa le želja, da bi se mu izpolnile njegove slikarske ambicije, ki jih nima malo in po katerih vse bolj uspešen sega, svoje pa naj o njem spregovorijo tudi slike, ki smo jih uspeli posneti. Žal pa ob obisku v Višnji gori nismo mogli posneti najboljših, kar jih je doslej naslikal, ker pač že krasijo stene stanovanj številnih zadovoljnih kupcev.

J.

Piknik je uspel

Sindikalna organizacija Avtoelektrike iz Nove Gorice je pripravila za svoje člane in njihove svojce že vdrugič piknik v Cepovanu in sicer v soboto, 22. julija 1972.

Da bi se tega piknika udeležilo čimveč naših delavcev, sta bila na voljo dva avtobusa podjetja Avtopromet iz Nove Gorice. Organizacijski odbor za izvedbo piknika se je z zavzetostjo loti priprav in je tudi primerno opremil prostor za to prireditve. Stevilne prijave članov delovne skupnosti tovarne so kazale, da je za tako vrst družabne prireditve veliko zanimanje.

Napočil je dan piknika. Jutranje žgoče sonce je obetalo, da bodo v tej prijazni vasi, tj. v Cepovanu, vremenske razmere res ugodne. Toda ni prav, če hvalimo dan pred nočjo. Tako je bilo tudi to pot. Približno okoli 13,30 so se zgrnili temni oblaki in polurno deževje z gromom in bliskom je primerno ohladilo vroče ozračje. Toda to ni motilo organizatorja, še manj pa udeležencev, saj je kazalo, da bo neurje kmalu prenehalo. Kmalu je zasijalo sonce in prireditve je stekla po predvidenem programu. Pred začetkom pa je bila razdeljena udeležencem piknika posebna izdaja glasila »Veseljak«.

Osebnih avtomobilov in avtobusa z udeleženci piknika so bili narejeni. Za vzorno parkiranje je poskrbel tov. Alojz Štrukelj.

Predsednik sindikata tovarne Božo Tribušon je v kratkem nagovoru pozdravil navzoče udeležence in jim zaželel prijetno počutje. Zatem je 25 pevcev tovarne pod vodstvom Jožeta Ušaja zapelo slovenske pesmi. Pevci so bili deležni vsesplošnega odobravanja. Nato je sledila šaljiva recitacija »Sočič« (avtor Lucijan Vuga, dipl. inž.), ki je obravnavala onesnaženost te nekdanje tako lepe in bistre reke. Veliko navdušenje je zavladalo, ko je začel igrati orkester »IDEALI« iz Nove Gorice. Se par zabavnih točk in že se je začelo šaljivo športno tekmovanje s praktičnimi nagradami, ki ga je vodil tov. Lucijan Medved in naslednjih disciplinah:

— tek v vrečah (ni bilo vreč — namesto njih so imeli tekmovalci zavezane noge),

— tek s kurjati jajci na žlicah,

— napihovanje balončkov,

— ples z limono med želi.

Moram reči, da je bilo simha na pretek in do solz.

Foto-kamere pa so tistim, ki so jih prinesle na filmski trak Spominke fotografije pa so bile kasneje posredovane vsem tistim, ki so jih želeli da dopolnijo svoje albume.

Za telesni blagor so poskrbeli izvrstni kuharji s pečeni klobasami, za žejne pa strožno osebje z domačo kapljico in brezalkoholnimi pijačami. Orkester pa je igral poskočne tako, da je večina lahko brusila pete po betonskem plesišču. Rajanje je trajalo pozno v noč.

In končno pa še to!

Za uspešno izvedbo piknika gre zahvala organizatorjem prireditve, predvsem pa namurnim kuharjem in strojnemu osebju, članom orkestra »IDEALI«, kakor tudi vsem ostalim, ki so na kakršenkoli način pripomogli, da so bili udeleženci zadovoljni.

Prek 600 prisotnih udeležencev tega piknika si želijo še take prireditve, toda žal, da je samo enkrat na leto.

Leto bo kmalu naokrog iz drugo leto pa nasvidenje!

Okrog 600 članov kolektiva tovarne »Avtoelektrika« se je zbralo na pikniku

Planinci ZZA na Domu

Po dolgih in skorajda mučnih pripravah, od treningov do iskanja vodnikov ter pričakovanja lepšega vremena smo se v soboto ponoči odpravili na pot. Toda ne vsi. Vodnik Tonač se je zadnji dan pred odhodom poškodoval in je moral namesto z nami v Svico v jeseniško bolnico. Franci je ostal v Ljubljani z nalogo, da na vsak način najde in pripelje za nami nadomestilo.

Voznja od Trsta po »Sončni cesti«, prek Padove in mimo Milana, Lago Maggiore in dalje skozi Simplon, skozi Brig v Sass Fee, kamor smo srečno prispeli v soboto zvečer, je bila dolga okrog 800 km, toda ne dolgočasna, če imaš nekaj daru za opazovanje narave. Hitro smo si postavili šotore, pripravili večerjo, povečerjali in po kratkih razgovorih zaspali.

Nedelja — lep sončen dan. Nekaj nas je odšlo v Zermatt (1605 m), kjer smo lahko tako od blizu videli najlepšo goro Švice, to je 4477 m višok Matterhorn. Nato smo si ogledali še znamenitosti mesta brez hrupa avtomobilov, ki so ga zamenjali s prijetnim zvončkanjem na konjskih vpregah.

Ponedeljek — spet jasen sončen dan. Težko smo pričakovali našo zadnjo odpravo iz Ljubljane. Lepo vreme nas ni pustilo, da bi lenarili v taboru. Nekaj naših najbolj navdušenih planincev je zgodaj zjutraj odšlo na pot proti Allalnhornu (4027 m) To je bila za začetek zelo zahtevna

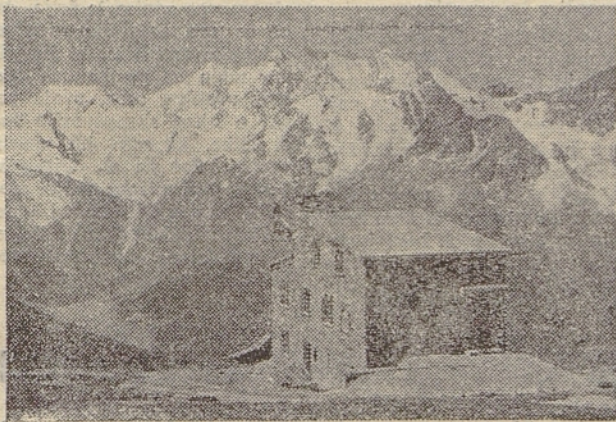
tura, saj je zahtevala ves dan naporne hoje v glavnem po snegu in žgočem soncu. Povedati je treba, da se za noben vrh in v nobeno smer nismo poslužili zobate železnice ali žičnice, ki jih je v tem pogorju ničkoliko. Ob večernem povratku v Sass Fee nas je že pozdravil Franci z vodnikom Janezom.

Torek — Pripravili smo se za naš glavni cilj. Skrbno smo pregledali potrebno opremo in odšli iz Rande po strmi poti proti koči pod najvišjim Švicarskim vrhom. Dolina je kar hitro ostajala pod nami. Naredili smo le nekaj krajših postankov, predvsem zaradi vročine in v dobrih petih urah smo prišli na višino 2940 m kjer stoji Domhütte. Koča na Kredarici je v primerjavi s to pravi hotel, toda v njej je bilo prijetno, čisto, predvsem pa mirno. Prijazni oskrbnik nam je kljub velikemu številu gostov odmeril nekaj prostora na skupnem ležišču. Spati nismo mogli. Motila nas je strašna vročina, huda žeja in premalo prostora, da bi se lahko vsaj pošteno pretegnili. Ura je bila dve po polnoči. Prvi planinci so se začeli prebujati. Vstali smo tudi mi in se hitro pripravili za odhod. Noč oz. rano jutro je bilo jasno, mirno. Na poti proti Domu smo dali prednost Švicarjem, mi pa smo jim zvesto sledili. Če si se med potjo ozrl nazaj na kolono, je bil pogled tak kot na zvezdno nebo, ker je vsak nosil na čelu svetilko. Po urici hoje smo prišli na ledenik. Vodni-

ka sta nas navezala po ledeniško. Pritrdili smo si še derze. Medtem, ko smo s težavo pridihali do velike skalne stene se je že zdanilo. Vreme je kazalo najlepše. Vrh Mattarhorna pa je bil rahlo obsijan od prvih jutranjih sončnih žarkov. Na drugi strani stene je bilo za nekaj uric hoje malo bolj položno. Toda bilj smo že na višini okrog 3.500 m in nekateri so že čutili posledice redkejšega zraka. Pot pred nami je bila vedno bolj strma. Potreben je bil počitek. Spet smo zakorakali v čist suh sneg, ki se je bolj in bolj vdiral, hodili smo počasneje in bolj previdno. Po sedmih urah zahtevne hoje smo premagali še vrh. Razgled na neskončno število vrhov je bil nekaj posebno lepega, žal pa smo prekmalu morali dati prostor še drugim številnim obiskovalcem. Navzdol smo se bolj drsali kot hodili in šlo je kar hitro. Kljub temu pa smo hodili ure in ure, a koča se ni hotela prikazati. Nismo mogli verjeti, kako smo vso to dolgo strmo pot zmogli prehoditi navzgor. V temi je ni smo videli, zato se nam ni zdelo tako strašno in dolga. Precej izčrpani in lačni ter zagoreli od vročega sonca smo se po dvanajstih urah hoje vrnili v kočo. To je bil prav gotovo najdaljši in najtežji vzpon kolikor so jih doslej opravili člani naše planinske sekcije. Nekoliko smo se odpočili in odžejali, se poslovili od male kočice in prijaznega oskrbnika in že smo hiteli v dolino. Z novimi močmi smo se spuščali po prašnih sivih skalah, nato pa po prijetnem mecesnovem gozdičku v dolino. V dobrih dveh urah smo bili v Randi, ob prvem večernem mraku pa v svojih šotorih.

Naslednji dan, četrtek smo hoteli imeti za počitek, toda enemu od treh voznikov, ki je imel hudo domotožje, se je precej mudilo domov in brez usmiljenja sta morala domov tudi njemu dodeljena potnika. Ostala ekipa si je naslednje dni lahko ogledala še marsikaj zanimivega v Švici ali Italiji. V nedeljo pa je bilo konec zaslužnega počitka oz. popotovanja tudi zanje.

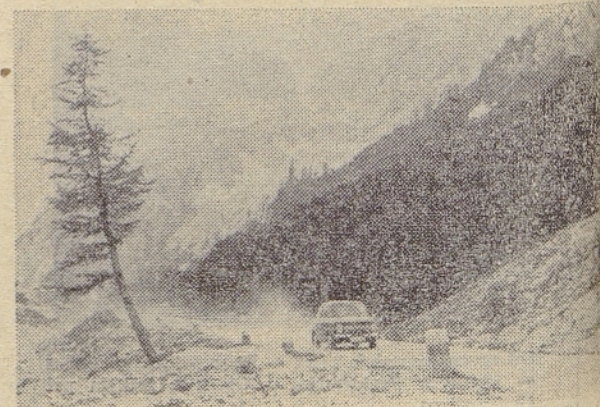
KA

Prav v sredi slike je vrh Dom, ki smo ga osvojili

TUDI LETOS BOMO OSVOJILI TRIGLAV

Vsem, ki imajo že vznemirjene nožne mišice sporočamo, da Planinsko društvo Iskra name-rava tudi letos izvesti planinski izlet na Triglav. Izlet bo 9. in 10. septembra, po kateri poti pa bomo šli in kdaj in kako potovali iz Ljubljane pa bomo natančneje zapisali prihodnjic.

Posnetek z lanskega rallya čez Vršič. Takšnega vzpona ni letošnji progi sicer ne bo, kljub temu pa bodo »kubiki« ponekod le morali malo bolj zalajati. Več o rallyu prihodnjic